

LIETUVIŲ KALBA IR LITERATŪRA

Valstybinio brandos egzamino II dalies užduotis. Bendrasis kursas
Pakartotinė sesija

2025 m. liepos 11 d.

Trukmė – 4 val. (240 min.)

NURODYMAI

1. Gavę užduoties sąsiuvinį ir atsakymų lapą, patikrinkite, ar juose nėra aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
2. **Atsakymų lape įrašykite savo identifikavimo kodą, grupę ir vietą (eilės numerį protokole) ir pasirašykite.**
3. Užduoties sąsiuvinyje jums pateiktos dvi grožinio teksto interpretavimo ir dvi probleminio klausimo pagal pateiktą grožinį tekstą svarstymo, remiantis kultūrine patirtimi, užduotys. Pasirinkite **vieną** užduotį ir sukurkite tekstą.
4. Užduoties sąsiuvinio viduryje yra juodraštis. Kad būtų patogiau atlikti užduotį, juodraštį galite išplėsti iš užduoties sąsiuvinio.
5. Per egzaminą galite rašyti juodai arba mėlynai rašančiu tušinuku, pieštuku, naudotis trintuku. Galite naudotis žodynais ir elektronine lietuvių kalbos ir literatūros chrestomatija.
6. Juodraštis nebus tikrinamas. Pasilikite pakankamai laiko tekstui perrašyti į atsakymų lapą, jeigu pirmiausia rašote juodraštyje. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
7. **Atsakymų lape** rašykite **tik juodai arba mėlynai** rašančiu tušinuku aiškiai ir įskaitomai. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima. Jeigu suklydote, klaidą aiškiai ištaisykite (nubraukite, įrašykite, įterpkite ir pan.).
8. Atsakymų lape pažymėkite pasirinktos užduoties numerį ir nurodytoje vietoje užrašykite pavadinimą.
9. Parašykite ne mažiau kaip 400 žodžių apimties tekstą, kaip nurodyta Kalbų valstybinių brandos egzaminų užduočių apraše.
10. Parašę tekstą, suskaičiuokite žodžius ir parašėje nurodykite minimalaus žodžių skaičiaus (400 žodžių) ribą. Už trūkstamą teksto apimtį vertinant bus atimami taškai.
11. Saugokite atsakymų lapą (neįplėskite ir nesulamdykite). Sugadintuose lapuose atlikta užduotis nebus vertinama.
12. Užduotyje neturi būti užrašų ar kitokių ženklų, kurie leistų atpažinti darbo autorių (pavyzdžiui, vardo, pavardės, mokyklos ir pan.).
13. Prieš atiduodami atsakymų lapą, dar kartą patikrinkite: ar nepalikote klaidų, ar pažymėjote pasirinktos užduoties numerį.
14. Pasibaigus egzaminui, užduoties sąsiuvinį su juodraščiu galite pasiimti.
Linkime sėkmės!

GROŽINIO TEKSTO INTERPRETAVIMAS**1. Pateikite romano ištraukos interpretaciją. Vienas iš galimų interpretacijos aspektų – svajonė ir realybė.****Nukreipiamieji klausimai**

1. Kodėl Liudas Vasaris rašo dienoraštį?
2. Kokie Liudo Vasario išgyvenimai ir koks vidinis konfliktas atsiskleidžia dienoraščio ištraukoje?
3. Kas Liudo Vasario užrašytoje „pasakoje“ yra tikroviška, o kas – ne?
4. Kokiomis raiškos priemonėmis atskleidžiama Liudo Vasario savijauta?

Vincas Mykolaitis-Putinas
Altorių šešėly
 (Ištrauka)

Gegužės 25 d.

Jau beveik visas mėnuo, kaip buvo atvažiavęs tėvas ir atvežęs nuo Liucės labų dienų. Ar užbūrė ji tas labas dienas, kad nuo to laiko gana dažnai apie ją pamąstau! O gal čia pavasaris kaltas? Štai ir šiandien man ji iš galvos neina. Gėda prisipažinti, kad per vakarinę rekreaciją¹ tyčia išėjau vaikščioti vienas ir vengiau, kad kas nors neprikibtų, nes norėjau pasvajoti apie ją. Ką aš svajojau? Grynus niekus. Kaip vaikas pats sau sekiau pasaką, kuri neturi nieko bendro su tikruoju gyvenimu. Niekados nedrįsčiau čia apie tai rašyti, jeigu manyčiau, kad šis dienynas kada nors pakliūs į bent vieno svetimo žmogaus rankas. Užrašysiu ir tą „pasaką“, kad pats kada, sulaukęs senatvės, turėčiau progos nusišypsoti ir prisiminti, koks aš kartais būdavau vaikiškas.

Taigi rodės man, kad važiuoju iš seminarijos namo, atostogų. Bevažiuojant užklumpa mus naktis, dangus apsiniaukia, pakyla vėjas, ir mes, pasukę ne tuo keliu, paklystam. Važiuojame važiuojame, o vietos vis klaikesnės. Aplinkui nei vieno žiburio, nei vienos trobelės. O čia jau siaučia tikra audra. Staiga pamatom tolumoj žiburį. Pasukame į tą pusę ir netrukus privažiuojame didelį dvarą. Prie rūmų niekas mūsų nepasitinka. Tėvas važiuoja prie klojimų arklių pastatyti, o aš einu į rūmus. Durys atidarytos. Pasidedu apsiaustą ir einu toliau. Įžengiu į puikią šviesią salę, bet ir čia nėra nė vieno žmogaus. Staiga priešais prasiskleidžia durys, ir aš pamatau Liucę.

– Pavasarėlis! – sušunka ji nudžiugus. – Aš taip seniai tavęs laikiu! Bet tamsta sušalęs ir nuvargęs. Toliau važiuoti negalima. Tamsta apsirgsi. Turi nakvoti čia.

Mudu ilgai vaikštinėjame po tuos rūmus, juokaujam ir kalbamės. Pagaliau ji parodo man paruoštą kambarį ir palieka. Aš gesinu šviesą ir žiūriu pro langą. Audra jau praėjus. Pro debesis pasirodo mėnuo. Aš

¹ Rekreacija – Katalikų Bažnyčioje atsitraukimas nuo kasdienybės ramioje aplinkoje, leidžiantis susitelkti į ryšį su Dievu.

matau puikų parką. Plačiai išsimėčiusios medžių grupės, pievelės ir dideli takai. Mėnesienos šviesoje blizga fontanas ir baltuoja marmuro statulos. Ir štai, matau, pasirodo Liucė ir eina taku prie fontano ir statulų. Aš noriu su ja dar pasivaikščioti tame stebuklingame parke ir einu paskui. Ji nusistebi, mane pamačius, ir kartu nudžiunga. Mudu vaikščiojam lygiais šviesiais takais ir gėrimės pasakiška mėnesienos naktimi.

Aš sužinau, kad šitas dvaras esąs jos motinos. O jos motina – tai ne klebono sesuo, bet turtinga lenkų grafitė. Kaip ji pateko pas kleboną, ji nežinanti. Dėdė vertęs ją tekėti už Brazgio, bet ji jo nemylinti. Dėl to ji ir pabėgusi į savo motinos dvarą. Mudu prieiname parko galą, ir aš pamatau didžiulį ežerą. Sėdame į laivelį ir iriamės mėnesienoje, pro nusvirusius gluosnius, per ramų kaip veidrodis vandenį.

– Pavasarėli, – sako ji, – ar tu žinai, kad aš tave myliu? Mesk tu tą seminariją, ir mudu būsimė čia laimingi visą amžių.

Bet man staiga pasirodo, kad aš jau nebe klierikas, bet kunigas. Ir čia iš idilijos² mano fantazija pakrypsta į dramą ir tragediją. Mano širdis blaškos tarp pareigos ir meilės...

Aš fantazuuju tol, kol skambalo balsas pašaukia mane į koplyčią vakarinių maldų.

Štai dabar, nė valandai nepraėjus, visa tai aš rašau, pats iš savęs pasijuokdamas. O tų svajonių metu aš tikrai jaudinausi, džiaugiausi ir liūdau. Kaip į tai žiūrėti? Ar tokios svajonės – tai nekaltas vaikiškas žaismas, ar charakterio yda? O gal tai nuodėmė? Nieko nepadoraus jose nebuvo. Aš atsispyriau pagundai ir kunigo (įsivaizduojamo) pareigom nenusidėjau. Vis dėlto per išpažintį pasisakysiu, kad užsiėmiau „tuščiomis mintimis“.

(Vincas Mykolaitis-Putinas, „Altorių šešėly“, Vilnius: Alma littera, 2011)

² Idilija – ramus, be rūpesčių gyvenimas.

2. Pateikite eilėraščio interpretaciją. Vienas iš galimų interpretacijos aspektų – Tėvynės reikšmė žmogui.

Nukreipiamieji klausimai

1. Kokiomis metaforomis vaizduojama Lietuva?
2. Koks lyrinio subjekto santykis su Lietuva?
3. Ką reiškia lyrinio subjekto kalbėjimas *mes* vardu?
4. Į kokią Lietuvos praeitį ir kodėl atsigręžia lyrinis subjektas?

Jonas Strielkūnas
Lietuva

Lietuva – kaip šūvis į krūtinę,
Lietuva – kaip skrydis lig dangaus,
Kaip diena pirma ir paskutinė,
Už kurios lyg skęstantis laikas.

Lietuva – akmuo prie slenksčio seno
Ir lietaus lašelis debesy.
Lietuva – ugnis, kurią kūrenam
Ir kurioj sudegtime visi.

Lietuva su pagonybės mitais,
Lietuva su šimtmečių lažu.
Lietuva – grėsmingas dinamitas
Tūkstančiuos sukilėlių laužų.

Visos pievos, upės apraudotos
Graudžiose lietuvių raudose.
Švietė širdys protėvių raudonos –
Požemiuos įkalinta dvasia.

Mes visi tenai – gelmėj – užgimę
Po lenktu sukilėlio dalgiu.
Ir visus mus Lietuva augino
Tarsi lauką želiančių rugių.

Ak, rugiai, iškentę gruodžio vėją,
Ir keliai, nubėgantys kalvom...
Kažkada iš Lietuvos atėję,
Mes ir vėl sugrįšim Lietuvon.

Ir tenai, kur po visų klajonių
Žemėn atsiguls mana galva,
Nerašykit mano vardo, žmonės,
Parašykit, žmonės: L i e t u v a.

1967

(Jonas Strielkūnas, „Žemė buvo šviesi“, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2016)

**PROBLEMINIO KLAUSIMO PAGAL PATEIKTĄ GROŽINĮ TEKSTĄ SVARSTYMAS,
REMIANTIS KULTŪRINE PATIRTIMI**

1. Remdamiesi poemos ištrauka ir kultūrine patirtimi, pasvarstykite klausimu „Ar žmogui svarbi gamta?“

Nukreipiamieji klausimai

1. Koks pasakotojo santykis su šileliu?
2. Ką atskleidžia dabarties ir praeities kontrastas pateiktoje ištraukoje?
3. Apie kokią savo patirtį šilelyje kalba pasakotojas?
4. Kada žmogus atsigręžia į gamtą?

Antanas Baranauskas
Anykščių šilelis
(Ištrauka)

Kalnai keltuoti, pakalnės nuplikę!
Kas jūsų grožei senobinei tiki?
Kur toj puikybė jūsų pasidėjo?
Kur ramus jūsų užimas nuo vėjo,
Kai balto miško lapeliai šlamėjo
Ir senos pušys siūravo, braškėjo?
Kur jūsų paukščiai, paukšteliai, paukštytės,
Katrų čilbančių teip¹ ramu klausytis?
Kur jūsų žvėrys, gyvuliai, žvėreliai?
Kur žvėrų² olos, laužai ir urveliai?
Visa prapuolę; tik ant lauko pliko
Kelios pušelės apykraivės³ liko!..
Skujom, šakelėm ir šiškom⁴ nuklotą
Kepina saulė nenaudingą plotą,
In⁵ kurį žiūrint teip neramu regis:
Lyg tartum rūmas suiręs, nudegęs,
Lyg kokio miesto išgriuvus pūstynė⁶,
Lyg kokio raisto apsvilus kimsynė⁷!..

¹ Čilbančių teip – čilulbančių taip.

² Žvėrų – žvėrių.

³ Apykraivės – apykreivės.

⁴ Šiškom – kankorėžiais.

⁵ In – į.

⁶ Pūstynė – dykuma, tyrilaukis.

⁷ Kimsynė – samanomis apaugusių kelmų ar kupstų vieta.

Miškan, būdavo, eini – tai net akį veria;
Vat⁸ teip linksmina dūšią⁹, ažu¹⁰ širdies tveria,
Kad net, širdžiai apsalus, ne kartą dūmojai¹¹:
Ar miške aš čia stoviu, ar danguj, ar rojuj?!
Kur tik žiūri, vis gražu: žalia, liekna, gryna!
Kur tik uostai, vis miela: giria nosį trina!
Kur tik klausai, vis linksma: šlama, ūžia, siaudžia!
Ką tik jauti, vis ramu: širdį glosto, griaudžia¹²!

(Antanas Baranauskas, „Rinktinė“, Vilnius: Baltos lankos, 1994)

⁸ Vat – štai.

⁹ Dūšią – sielą.

¹⁰ Ažu – už.

¹¹ Dūmojai – svarstei, galvojai.

¹² Griaudžia – jaudina.

2. Remdamiesi apsakymo ištrauka ir kultūrine patirtimi, pasvarstykite klausimu „Kas neleidžia žmogui būti laisvam?“

Nukreipiamieji klausimai

1. Ką simbolizuoja žmogaus noras skraidyti?
2. Kokia Didžiosios kinų sienos perkeltinė prasmė?
3. Kodėl imperatorius nenori, kad kas nors matytų skrajūną?
4. Kokią grėsmę ir kam kelia skrajūno polėkis?

Rėjus Bredberis
Skrajūnas
 (Ištrauka)

Jie nuėjo į sodą, paskui pasuko per žaliuojančią pievą, perėjo tiltuką, po to giraitę ir užkopė ant kalvelės.

– Štai! – pasakė tarnas.

Imperatorius pakėlė akis į dangų.

O danguje, aukštai, kad vos buvo girdėti, juokėsi žmogus; tas žmogus su skaisčiais popieriniais drabužiais, su sparnais iš bambuko stiebų ir ilga geltona uodega sklandė sau tartum didžiausias iš visų pasaulio paukščių, tartum naujas neregėtas drakonas priešvaninių drakonų žemėje.

Vėsus rytmečio vėjas atnešė iš aukštybių jo šūksnį:

– Aš skrendu! Aš skrendu!

Tarnas pamojo jam:

– Taip taip!

Imperatorius Juanas nė nekrustelėjo. Tik pažvelgė į Didžiąją kinų sieną, jau matomą, rūkams išsisklaidžius virš žaliuojančių kalvų tolumoje, – tą nuostabią mūro gyvatę, didingai vinguriuojančią per visą kraštą. Įstabiąją sieną, per amžius gynusią juos nuo priešų antpuolių ir nesuskaičiuojamą daugybę metų saugojusią jų taiką ir ramybę. O štai ir bundantis miestas, sergimas upės, kelio ir kalno.

– Sakyk, – paklausė jis tarno, – ar daugiau kas matė šitą skraidantį žmogų?

– Tik aš vienas, jūsų prakilnybe, – atsakė tarnas šypsodamasis dangui ir vis mojuodamas.

Imperatorius valandėlę stebėjimo į dangų, paskui paliepė:

– Pašauk. Tegu jis nusileidžia pas mane.

– Ei, leiskis, leiskis! Tave nori pamatyti imperatorius! – susidėjęs delnus prie burnos ėmė šaukti tarnas.

Kol skrajūnas sklendė žemyn, imperatorius apsižvalgė po apylinkes. Laukuose užmatė ankstyvą kaimietį, kuris užvertęs galvą spoksojo į dangų, ir įsidėmėjo tą vietą.

Skrajūnas nutūpė – sušiugždėjo popieriniai drabužiai, sugurgždėjo bambuko sparnai. Svyrnuodamas nuo savo naštos, bet labai išdidus, jis priėjo prie senojo imperatoriaus ir vargais negalais nusilenkė.

– Ką tu padarei? – įsakmiai paklausė imperatorius.

– Aš skraidžiau danguje, jūsų prakilnybe, – atsakė žmogus.

– Ką tu padarei? – pakartojo klausimą imperatorius.

– Aš ką tik pasakiau, – sušuko žmogus su sparnais.

– Tu man ničnieko nepasakei. – Imperatorius ištiesė liesą ranką ir pačiupinėjo švelnų įtaiso popierių ir kilį¹³ nelyginant paukščio krūtinkaulis. Jis kvepėjo vėsa ir vėju.

– Ar ne gražus, jūsų prakilnybe?

– Taip, per daug gražus!

– Vienintelis pasaulyje! – nusišypsojo žmogus. – Ir jį išradau aš.

– Vienintelis pasaulyje!

– Galiu prisiekti!

– Kas dar apie jį žino?

– Niekas. Netgi mano žmona, ji pamanytų, kad aš kuoktelėjau nuo saulės. Ji nusprendė, kad aš darau aitvarą. Šiąnakt atsikėliau ir nuėjau toli į kalnus. O kai papūtė ryto vėjai ir patekėjo saulė, įsidrąsinau, jūsų kilnybe, ir nušokau nuo uolos! Ir nuskridau! Bet mano žmona nieko nežino.

– Tuo jai geriau, – pasakė imperatorius. – Eime.

Jie patraukė atgal į rūmus. Saulė jau buvo aukštai, ir žolė gaiviai kvepėjo. Imperatorius, tarnas ir skrajūnas sustojo dideliame sode.

Imperatorius pliaukštelėjo delnais.

– Ei, sargyba!

Atbėgo sargybiniai.

– Čiupkite šitą žmogų.

Sargybiniai sugriebė skrajūną.

– Pakvieskite budelį, – paliepė imperatorius.

– Ką tai reiškia? – pasibaisėjęs suriko skrajūnas. – Ką aš padariau? – Ir pratrūko taip karčiai raudoti, kad net jo popieriniai įtaisai čežėjo.

– Šitas žmogus sukūrė mašiną, – tarė imperatorius, – ir dar klausia mūsų, ką jis padarė. O pats nežino. Kad tik ką nors išradus, o kodėl ir kokiam tikslui – nesvarbu.

Atbėgo budelis su aštriu sidabro kirviu. Nuogos raumeningos rankos laukė pasiruošusios, veidą dengė balta bejausmė kaukė.

(Rėjus Bredberis, „Pradžios pabaiga“, Vilnius: Vyturys, 1989)

¹³ Kilis – čia sparnų jungtis.